

РЕЦЕНЗІЯ
на монографію С.І. Шимон
«Теорія майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин»

НОВЕ НАДБАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЦИВІЛІСТИЧНОЇ СКАРБІВНИЦІ

Бисага Ю.М.,

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
заслужений юрист України*

Рогач О.Я.,

*доктор юридичних наук, професор,
виконуючий обов'язки проректора
з науково-педагогічної роботи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Бєлов Д.М.,

*доктор юридичних наук, професор,
заступник завідувача кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Історія сучасної правової думки нещодавно відзначилася цікавою подією – вийшла друком монографія «Теорія майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин», автором якої є кандидат юридичних наук, доцент, завідувача кафедрою цивільного та трудового права Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова Шимон Світлана Іванівна.

Праця привертає увагу своєю незвичною тематикою, адже традиційно майнові права в юридичній науці досліджуються в контексті змісту цивільного правовідношення як суб'єктивні цивільні права. Тоді як у цій роботі представлено результати їх дослідження як об'єктів цивільних правовідносин, як благ, які активно обертаються в цивільному обігу і в цьому сенсі уподібнені до речей. Саме цій головній ідеї підпорядкована концептуальна побудова дослідження, стрижнем якої, в авторському баченні, є доктринальне обґрунтування здатності майнових прав бути об'єктами та визначення їхніх ознак як об'єктів цивільних правовідносин.

Належить відзначити, що проблема майнових прав як об'єктів є вкрай актуальною і для юридичної науки, і для правозастосовної практики, проте донині ще не піддавалася системному і комплексному дослідженню. Попри те, що стрімкий розвиток та урізноманітнення економічних відносин у суспільстві, в яких дедалі активніше обертаються нетрадиційні (нематеріальні) майнові об'єкти, обумовлює потреби глибоко аналізу таких цивільних правовідносин та визначення адекватності їх правового регулювання, яке через існуючі процедури нормотворення певною мірою відстає від потреб цивільного обороту.

Заслуговує на схвалення підхід щодо побудови структури монографії, яка відображає масштабність тематики, що обумовило як звернення до традиційних проблем цивілістичної доктрини,

так і аналіз новел сучасного цивільного законодавства. Перш за все вона передбачає вивчення системи об'єктів цивільних прав та визначення місця в цій системі, яке посідають майнові права, а також дослідження майнових прав у структурі майна. Це стало передумовою формування парадигми майнових прав саме як об'єктів цивільних правовідносин, що спонукало автора до характеристики традиційних видів майнових прав, їх наукової класифікації та визначення тих видів, які наділені здатністю виступати об'єктами цивільних правовідносин.

Чільне місце відведено в монографії вивченню питання про співвідношення змісту категорії «майнові права» в законодавстві України та зарубіжних країн, у міжнародно-правових актах, насамперед, у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, у рішеннях Європейського Суду з прав людини. У цій частині дослідження автор доводить, що в конституційно-правовому значенні поняття «майнові права» розглядається як універсальна міжгалузева категорія, яка за змістом максимально охоплює широкий спектр економічних благ та інтересів. Тоді як приватноправове значення терміна «майнові права» є значно вужчим, має цілком конкретний зміст. Водночас сучасне поняття «майнові права» в приватному праві трансформується під впливом конституційно-правової концепції цього поняття в напрямі розширення його змісту.

У контексті статистики майнових прав у праці досліджується проблема права власності: концепція права власності як фундаментального права, що є основою майнового устрою суспільства, особливості речей та безтілесних речей як об'єктів права власності; доведено необхідність зміни концептуальних підходів до розуміння права власності та конструювання двох видів права власності –

речового та неречового із визнанням його об'єктами нематеріальних майнових благ, зокрема деяких майнових прав.

Представляє інтерес частина дослідження, в якій вирішуються проблеми динаміки майнових прав, зокрема аналізуються загальні методологічні засади відчуження майнових прав, проблеми розпорядчого правочину, відступлення права вимоги, його умови та межі здійснення. Імпонує авторське бачення природи правочинів з відступлення права вимоги, концепції факторингу як окремого виду цивільно-правового договору, що має власний предмет, застави майнових прав, щодо якої сформовано авторську теорію потенційної речі.

Провідною ідеєю праці є думка про те, що поширення пропріетарного режиму на майнові нематеріальні об'єкти (як це зроблено в ст. 190 Цивільного кодексу України) є юридико-технічним прийомом, який використовується у випадках, коли неможливо забезпечити динамічні процеси обігу таких цінностей в інший спосіб. Його застосування обслуговується низкою юридичних фікцій: майнові права – це річ, безготівкові гроші,

електронні гроші, цінні папери, частка в праві, передання права, користування правом та інші.

Попри широту проаналізованих проблем, праця відзначається скрупульозним ставленням авторки до деталей. Вона написана доступною мовою, легка для сприйняття, тому знайде свого читача не лише серед цивілістів і науковців вищої кваліфікації, але й серед юристів-практиків, студентів правознавчої спеціальності, усіх, хто зацікавиться проблематикою, якій вона присвячена.

Монографії властива наукова новизна, яка спирається на докладний аналіз теоретичних та практичних аспектів оборотоздатності майнових прав. Авторкою висловлено низку сміливих ідей і припущень, окремі з яких, можливо, не цілком уписуються в традиційне бачення деяких проблем цивілістики, проте, на наше переконання, дають позитивний імпульс для послідовників.

Без сумніву, ця наукова праця посяде гідне місце серед досліджень у галузі цивілістичної науки і слугуватиме подальшому її розвитку, а закладені в ній зерна проростуть новими паростками, виправдовуючи слова М. Вебера про те, що ми працюємо, живучи надією, що інші підуть далі нас.